

Sygn. akt I PK 71/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Józef Iwulski (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Bohdan Bieniek
SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa D.R.
przeciwko Międzynarodowy Transport Drogowy i Spedycja "O." Spółce jawnej w N.
o zapłatę odszkodowania oraz ryczałtu za noclegi,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 lutego 2017 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w N.
z dnia 4 listopada 2015 r., sygn. akt IV Pa .../15,

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od strony pozwanej na
rzecz powoda tytułem zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego kwotę 1080 (jeden tysiąc osiemdziesiąt) zł.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 marca 2015 r., Sąd Rejonowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w N.: 1) zasądził od strony pozwanej Międzynarodowego Transportu Drogowego i Spedycji „O.” spółki jawnej z siedzibą w N. na rzecz powoda D.R. kwotę 5.040 zł tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę za wypowiedzeniem z ustawowymi odsetkami od 2 lipca 2014 r. do dnia zapłaty; 2) zasądził od pozwanej spółki na rzecz powoda kwotę 8.793,29 zł tytułem ryczału za noclegi z ustawowymi odsetkami od 28 sierpnia 2014 r. do dnia zapłaty; 3) w pozostałym zakresie oddalił powództwo oraz 4) orzekł o rygorze natychmiastowej wykonalności do kwoty 1.680 zł i o kosztach procesu.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że powód był zatrudniony w pozwanej spółce od 2 sierpnia 2010 r. na stanowisku mechanika samochodowego. W trakcie zatrudnienia powód na doraźne polecenia pracodawcy wyjeżdżał w delegacje zagraniczne celem dokonania bieżących napraw firmowych samochodów ciężarowych, które ulegały awariom na trasach przejazdu. Powód dojeżdżał do miejsca awarii samochodami osobowymi albo dostawczymi, które nie były wyposażone w miejsce do spania. Jeśli w trakcie takich wyjazdów zaszła konieczność spędzenia nocy za granicą, to wtedy powód spał w samochodzie, którym podróżował. Pracodawca nie zapewniał powodowi bezpłatnego noclegu (powód w całym spornym okresie tylko dwukrotnie nocował w hotelu robotniczym). W okresie od marca 2011 r. do października 2013 r. powód odbył kilkadziesiąt wyjazdów zagranicznych do Włoch, Francji, Słowenii, Niemiec oraz na Węgry i Słowację, w trakcie których - z konieczności - nocował w samochodzie. Łączna kwota ryczału za noclegi, jaki przysługiwał powodowi z tego tytułu, wyniosła 1.722,50 euro oraz 630 euro. W razie konieczności udania się w delegację powód każdorazowo otrzymywał od pracodawcy zaliczkę gotówkową (średnio 300 zł i 500 euro) na poczet ewentualnych wydatków związanych między innymi z zakupem winiet autostradowych, opłat parkingowych, zakupu niezbędnych części. Po powrocie z podróży powód rozliczał się z wyjazdu na podstawie przedkładanych przez siebie rachunków, faktur, paragonów itp. Pozwana spółka nie wypłacała powodowi ryczałtów za noclegi. Powód odnotowywał dni oraz godziny, w których

przebywał na delegacjach w prywatnym notesie, bo pracodawca nie wystawiał mu druków polecenia wyjazdu służbowego. Pismem z dnia 30 czerwca 2014 r. pozwana spółka rozwiązała z powodem umowę o pracę z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia. W uzasadnieniu oświadczenia rozwiązującego stosunek pracy spółka oznajmiła, że powód „nie spełnił oczekiwań pracodawcy dotyczących wykonywania pracy na stanowisku mechanika samochodowego” oraz przejawiał „brak zaangażowania w wykonywaniu obowiązków pracowniczych”.

Przy takich ustaleniach faktycznych Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że powództwo jest częściowo uzasadnione. Według Sądu, oświadczenie o wypowiedzeniu umowy o pracę naruszało art. 30 § 4 k.p., bo przyczyna wypowiedzenia nie była wystarczająco skonkretyzowana, a powód w chwili wypowiedzenia stosunku pracy nie posiadał z innych źródeł wiedzy na temat rzeczywistych motywów rozwiązania z nim umowy o pracę. Z tej przyczyny Sąd pierwszej instancji uznał, że roszczenie powoda o odszkodowanie za wadliwe rozwiązanie umowy o pracę zasługuje na uwzględnienie i na podstawie art. 45 § 1 k.p. zasądził od pozwanego pracodawcy na rzecz powoda kwotę 5.040 zł wraz z odsetkami. Odnośnie do drugiego roszczenia objętego pozwem (o zapłatę ryczałtu za noclegi) Sąd Rejonowy wywiódł, że powód był wysyłany w delegacje służbowe w celu usuwania bieżących awarii taboru samochodowego należącego do pracodawcy, a zgodnie z ogólną regułą wyrażoną w art. 77⁵ § 1 k.p. pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy lub poza stałym miejscem pracy, przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową. Sąd pierwszej instancji zwrócił uwagę, że przepisy wykonawcze do art. 77⁵ § 1 k.p., zawarte w aktach podustawowych, określają między innymi minimalną kwotę ryczałtu noclegowego, jaki przysługuje pracownikowi odbywającemu zagraniczną podróż służbową w sytuacji, gdy pracodawca nie zapewnił pracownikowi bezpłatnego noclegu. Według Sądu, skoro powód w czasie delegacji nocował w samochodzie i nie miał zapewnionego bezpłatnego noclegu, to nabył uprawnienie do otrzymania ryczałtu pieniężnego na pokrycie kosztów noclegowych, tym bardziej że samochody, z których korzystał w czasie wyjazdów, nie były wyposażone w

miejsce do spania. W kontekście zasady wynikającej z art. 6 k.c. powód był zobowiązany do wykazania liczby noclegów spędzonych w samochodzie i wysokości ryczałtu należnego mu z tego tytułu. Jednak należy uwzględnić, że niewywiązywanie się przez pracodawcę z obowiązku rzetelnego prowadzenia ewidencji czasu pracy powoduje dla niego niekorzystne skutki procesowe, jeśli pracownik potwierdzi zasadność swoich twierdzeń przy pomocy innych środków dowodowych niż dokumentacja czasu pracy prowadzona przez pracodawcę. Pozwana spółka była zobowiązana do prowadzenia pełnej ewidencji czasu pracy powoda, a w jej ramach powinna odnotowywać wyjazdy służbowe pracownika. Tymczasem przedstawiła szczątkową dokumentację za sporny okres. W oparciu o przedłożone przez nią listy godzin pracy nie można było ustalić, kiedy i gdzie powód przebywał w delegacji. Ujawnione braki w ewidencji czasu pracy obciążają pracodawcę, a nie pracownika i z tej przyczyny, to pozwany pracodawca powinien wykazać, że pracownik w określonym dniu w ogóle nie przebywał w delegacji, albo że przebywał w rozmiarze mniejszym niż wynikającym z jego twierdzeń. W tych okolicznościach Sąd Rejonowy wziął pod uwagę opracowany przez powoda we własnym zakresie wykaz delegacji oraz noclegów. Powód w trakcie składania ustnych zeznań potwierdził, że w dniach, które wymienił w prywatnych zapiskach rzeczywiście przebywał na delegacjach. Według Sądu, wskazane przez powoda dni delegacji korespondują z listami godzin pracy, natomiast ich liczba nie budzi wątpliwości z punktu widzenia wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego. Powód częściowo nie zdołał określić krajów, do których był wysyłany w ramach delegacji, co jednak nie podważa tezy na temat odbywania przez niego wyjazdów służbowych w spornym okresie. Sąd Rejonowy zaznaczył, że przepisy wykonawcze do Kodeksu pracy określają kwotowo należności przysługujące pracownikowi w związku z niezapewnieniem mu przez pracodawcę noclegu. Są one zróżnicowane w zależności od kraju, do którego wyjeżdża pracownik. Powód częściowo wskazał kraje, do których wyjeżdżał służbowo a przedstawione przez niego kwoty ryczałtu nie wzbudzały w tym zakresie wątpliwości pod względem rachunkowym. Co się tyczy pozostałych wyjazdów służbowych, w odniesieniu do których powód nie był w stanie (bez swojej winy) oznaczyć kraju docelowego, to domagał się od strony pozwanej zapłaty należności z uwzględnieniem uśrednionej stawki ryczałtowej w

wysokości 30 euro (która nie przekracza minimalnej stawki diety z tytułu wyjazdu służbowego do krajów europejskich). Zdaniem Sądu, w sytuacji, gdy pracodawca narusza obowiązek prawidłowego prowadzenia dokumentacji w zakresie wynagrodzenia za pracę w stopniu uniemożliwiającym lub poważnie utrudniającym pracownikowi kontrolę prawidłowości dokonanej zapłaty, pokwitowanie przez pracownika tej zapłaty nie zwalnia pracodawcy z obowiązku wykazania, że wynagrodzenie lub inne świadczenie zostało wypłacone w należnej wysokości. Pozwana spółka twierdziła, że na listach godzin pracy są ujawnione kwoty, które powód pobrał. Powód tej okoliczności nie kwestionował, ale wskazywał, że były to należności z tytułu wynagrodzenia za pracę, a nie z tytułu ryczałtów za noclegi i do tego stanowiska Sąd Rejonowy się przychylił. Żadaną przez powoda sumę należnych a niewypłaconych ryczałtów za noclegi (2.352,50 euro) Sąd obniżył o kwotę należności dotyczących dwóch wyjazdów służbowych sprzed 28 sierpnia 2011 r. (261 euro), z tej racji, że pozwana w tym przedmiocie zgłosiła skutecznie zarzut przedawnienia roszczenia. W konsekwencji Sąd Rejonowy zasądził od pozwanej spółki na rzecz powoda kwotę 8.793,39 zł (stanowiącą równowartość 2.092,50 euro przy uwzględnieniu kursu 4,2043 zł/1 euro).

Wyrokiem z dnia 4 listopada 2015 r., Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w N. oddalił apelację strony pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego i orzekł o kosztach postępowania odwoławczego. Sąd Okręgowy w całości podzielił ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i przyjął je za własne, jak również podtrzymał argumentację prawną tego Sądu wyrażoną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Uzupełniając Sąd odwoławczy wskazał, że w przypadku gdy pracownik udowodnił, że pracował w godzinach nadliczbowych, a jedynie - wobec nieprowadzenia przez pracodawcę ewidencji czasu pracy - nie jest w stanie wykazać dokładnej liczby przepracowanych godzin, to ustalenie wynagrodzenia należnego z tego tytułu może nastąpić według reguł wymienionych w art. 322 k.p.c. Odpowiednia kwota, o jakiej mowa w tym przepisie, może odpowiadać kwocie wynikającej z matematycznych wyliczeń. Skoro pozwana spółka nie potrafiła wykazać faktycznej liczby noclegów powoda poza granicami kraju, to dokładna weryfikacja w tym zakresie nie była możliwa. W sytuacji, gdy spółka nie zapewniła powodowi odpowiedniego miejsca do spania, powodowi przysługiwał zwrot kosztów

noclegowych co najmniej na warunkach i w wysokości określonych w rozporządzeniu wykonawczym do art. 77⁵ § 1 k.p. Należności zasądzone orzeczeniem Sądu pierwszej instancji odpowiadały tym kryteriom.

Od wyroku Sądu Okręgowego pozwana spółka wniosła skargę kasacyjną, w której zarzuciła naruszenie: 1) art. 322 k.p.c. przez wadliwe przyjęcie, że w okolicznościach sprawy ściśle udowodnienie wysokości żądania pozwu jest niemożliwe lub nader utrudnione oraz że wymieniony przepis może mieć zastosowanie w sprawie o zapłatę ryczałtów za noclegi; 2) art. 30 § 4 k.p. przez przyjęcie, że powołanie się pracodawcy w oświadczeniu rozwiązującym stosunek pracy na „niespełnianie oczekiwań pracodawcy dotyczących pracy na stanowisku mechanika” i „brak zaangażowania w wykonywaniu obowiązków pracowniczych” nie jest dostatecznym skonkretyzowaniem przyczyny wypowiedzenia umowy o pracę oraz że palenie tytoniu w miejscu pracy i prowadzenie w trakcie pracy rozmów telefonicznych, mimo upomnień ze strony przełożonych, nie stanowi wystarczającej przyczyny rozwiązania umowy o pracę za wypowiedzeniem. W uzasadnieniu skargi kasacyjnej pozwana zwróciła w szczególności uwagę, że sprawa „o zapłatę ryczałtów za noclegi” nie jest sprawą „o wynagrodzenie za pracę” i z tego względu przy ocenie zasadności roszczenia o zapłatę ryczałtu nie jest możliwe zastosowanie art. 322 k.p.c. Przepis ten ma charakter wyjątkowy i powinien być wykładany ściśle, bo stanowi odstępstwo od reguły dowodzenia wyrażonej w art. 6 k.c. Ryczałt za noclegi nie może być traktowany jako „dochody” w rozumieniu art. 322 k.p.c., bo nie jest dodatkowym wynagrodzeniem za pracę w rozumieniu przepisów wykonawczych do art. 77⁵ § 1 k.p., a jedynie mieści się w kategoriach „zwrotu kosztów”, jakie ponosi pracownik w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych poza stałym miejscem pracy. Skoro ryczałt noclegowy nie jest składnikiem wynagrodzenia za pracę, ale innym świadczeniem związanym z pracą, to nie jest także „dochodem” w rozumieniu art. 322 k.p.c. Brak możliwości zastosowania art. 322 k.p.c. w sprawie o zapłatę ryczałtów za noclegi powoduje, że pracownik dochodzący roszczeń z tego tytułu musi zgromadzić odpowiednie dowody na poparcie swych twierdzeń pod rygorem poniesienia ujemnych konsekwencji procesowych na zasadach analogicznych, jakie obowiązują pozostałe podmioty inicjujące spór sądowy. Strona pozwana wniosła o uchylenie

zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie Sądowi Okręgowemu sprawy do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach procesu.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód w pierwszej kolejności wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, a w razie jej przyjęcia do rozpoznania - o oddalenie skargi, a także o zasądzenie od strony pozwanej zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 30 § 4 k.p. Pozwana spółka w pisemnym oświadczeniu o wypowiedzeniu powodowi umowy o pracę zarzuciła pracownikowi „niespełnianie oczekiwań pracodawcy dotyczących pracy na stanowisku mechanika” oraz „brak zaangażowania w wykonywaniu obowiązków pracowniczych”. Tak sformułowana przyczyna wypowiedzenia jest niekonkretna, niejasna i mało precyzyjna, a więc ewidentnie nie odpowiada wymaganiom stawianym przez art. 30 § 4 k.p. Wadliwość dokonanego w ten sposób wypowiedzenia umowy o pracę jest dodatkowo wzmocniona tym, że powód w chwili otrzymania oświadczenia rozwiązującego stosunek pracy nie miał informacji pochodzących z innych źródeł odnośnie do rzeczywistych i znanych mu przyczyn, które zadecydowały o rozwiązaniu z nim umowy o pracę przez pracodawcę. To ustalenie faktyczne jest wiążące w postępowaniu kasacyjnym (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Ocena w zakresie, czy palenie tytoniu w miejscu pracy i prowadzenie w trakcie pracy rozmów telefonicznych, mimo upomnień ze strony przełożonych, nie stanowi wystarczającej przyczyny rozwiązania umowy o pracę za wypowiedzeniem, uchyla się spod kontroli kasacyjnej, bo te zdarzenia nie zostały przez pozwaną spółkę objęte treścią oświadczenia rozwiązującego stosunek pracy. Zresztą nawet gdyby je potraktować jako przyczyny wypowiedzenia, które były powodowi znane w momencie otrzymania oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę, to ich ewentualna analiza mogłaby zostać przeprowadzona tylko w kontekście wystąpienia przesłanek określonych w art. 45 § 1 k.p. Tymczasem pozwana spółka wcale nie wskazała naruszenia tego przepisu jako podstawy kasacyjnej.

Drugi zarzut sformułowany w skardze kasacyjnej dotyczy naruszenia art. 322

k.p.c. Również nie stanowi on nieusprawiedliwionej podstawy skargi. Zgodnie z tym przepisem, jeśli w sprawie o naprawienie szkody, o dochody, zwrot bezpodstawnego wzbogacenia lub o świadczenie z umowy o dożywocie sąd uzna, że ściśle udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy. Początkowo w orzecznictwie Sądu Najwyższego było wyrażane stanowisko, że w sprawach o zapłatę wynagrodzenia ze stosunku pracy, brak podstawy, aby regulacja z art. 322 k.p.c. - wprowadzającą wyjątek od zasady przewidzianej w art. 6 k.c. - mogła mieć zastosowanie, albowiem wynagrodzenia są objęte obowiązującą w tym zakresie dyscypliną finansową (wyrok z dnia 20 września 1973 r., II PR 246/73, NP 1974 nr 9, s. 1200, z glosą A. Malanowskiego). W późniejszym czasie, z uwagi na zmienione realia społeczno-gospodarcze, ten pogląd uległ modyfikacji polegającej na przyjęciu, że sprawa o wynagrodzenie za pracę jest sprawą o dochód przysługujący pracownikowi w postaci zapłaty za pracę świadczoną na rzecz pracodawcy w ramach stosunku zatrudnienia. Brak możliwości ścisłego określenia wysokości takiego dochodu nie może być przeszkodą w ustaleniu prawa do świadczenia płacowego i z tej przyczyny nie wykluczono możliwości zastosowania art. 322 k.p.c. w sprawach o zapłatę wynagrodzenia ze stosunku pracy (por. uzasadnienia wyroków z dnia 16 grudnia 1999 r., I PKN 465/99, OSNAPiUS 2001 nr 10, poz. 345 i z dnia 22 listopada 2001 r., I PKN 691/00, OSNP 2003 nr 21, poz. 513; OSP 2005 nr 2, poz. 28, z glosą M. Piankowskiego). W szczególności zastosowanie art. 322 k.p.c. może wchodzić w rachubę w sprawie o wynagrodzenie za pracę, jeśli przepisy określające jego wysokość zostały skonstruowane w sposób uniemożliwiający sądowi ścisłe ustalenie wysokości wynagrodzenia (wyrok z dnia 5 czerwca 2007 r., I PK 61/07, OSNP 2008 nr 15-16, poz. 214), przy czym w wyliczeniach należy uwzględnić otrzymane już wynagrodzenie za pracę (wyrok z dnia 10 lutego 2011 r., II PK 194/10, LEX nr 811846). Zastosowanie art. 322 k.p.c. w okolicznościach konkretnej sprawy nie zwalnia sądu z obowiązku zebrania i wykorzystania całości materiału dowodowego. W tym przedmiocie wymagane jest zatem wskazanie faktów, z których wynika, iż udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione (wyroki z dnia 11 grudnia 2007 r., I PK 157/07,

OSNP 2009 nr 3-4, poz. 33; Gdańskie Studia Prawnicze-Przegląd Orzecznictwa 2008 nr 4, poz. 16, z glosą A. Musiały oraz z dnia 19 lutego 2010 r., II PK 217/09, LEX nr 584743).

W judykaturze przyjmuje się szerokie rozumienie pojęcia „dochody” z art. 322 k.p.c. Są to w zasadzie wszelkie przysporzenia majątkowe z różnych stosunków prawnych. Przykładem tego jest uznanie za dochód w rozumieniu art. 322 k.p.c. świadczenia wyrównawczego przysługującego byłemu agentowi na zasadach określonych w art. 764³ § 1 k.c. (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2011 r., IV CSK 650/10, OSNC 2012 nr 4, poz. 51; Monitor Prawniczy 2013 nr 22, s. 1219, z glosą K. Topolewskiego i z dnia 8 listopada 2013 r., I CSK 712/12, OSNC-ZD 2015 nr A, poz. 7). Podkreśla się przy tym, że okolicznościami, które mają mieć decydujące znaczenie przy stosowaniu art. 322 k.p.c., powinny być względy ekonomii procesowej, oparte na założeniu, aby funkcjonowanie organów sprawiedliwości generowało jak najmniejsze koszty społeczne związane z prowadzeniem procesu cywilnego przy zapewnieniu jego jurydycznej i społecznej efektywności w możliwie najwyższym stopniu (por. wyrok z dnia 5 stycznia 1973 r., II CR 625/72, Gazeta Sądowa 1973 nr 18, s. 2).

Istota ryczałtu na pokrycie kosztów noclegu polega na tym, że świadczenie wypłacane w takiej formie z założenia jest oderwane od rzeczywistego poniesienia kosztów i nie pokrywa w całości wszystkich wydatków z określonego tytułu (bo nie są one udokumentowane). W zależności od okoliczności konkretnego przypadku kwota ryczałtu - która jako uśredniona i ujednolicona - pokryje więc pracownikowi koszty noclegowe w wymiarze mniejszym albo większym niż faktycznie przez niego poniesione (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14, OSNP 2014 nr 12, poz. 164). Ryczałtów (w tym ryczałtu za noclegi) nie traktuje się jako wynagrodzenia za pracę w ścisłym znaczeniu tego słowa, bo nie są one ekwiwalentem wykonywanej pracy. Zalicza się je do kategorii tzw. świadczeń kompensacyjnych, służących pokrywaniu wydatków ponoszonych przez pracownika w związku z wykonywaniem przez niego obowiązków pracowniczych, które z założenia powinny obciążać pracodawcę, jako organizatora pracy i zawłaszczającego jej rezultaty (por. uzasadnienie wyroku z dnia 12 stycznia 1998 r., I PKN 461/97, OSNAPIUS 1998 nr 22, poz. 657 oraz wyrok z dnia 11

października 2005 r., I PK 67/05, OSNP 2006 nr 17-18, poz. 268; OSP 2007 nr 3, poz. 36, z glosą S. Samola; a w piśmiennictwie - P. Wąż: Świadczenia związane ze stosunkiem pracy podlegające ochronie z art. 87-91 k.p., Monitor Prawa Pracy 2008 nr 8, s. 408). Ryzyko organizacyjne - ściśle powiązane z funkcjonowaniem zakładu pracy - ponosi pracodawca, a nie pracownik. Pracodawca powinien więc zrekompensować pracownikowi wszelkie wydatki poniesione w celu prawidłowego wywiązania się z zadań służbowych. Z tej przyczyny niemożność ścisłego udowodnienia przez pracownika wydatków, jakie poniósł w interesie pracodawcy, nie powinna stanowić przeszkody faktycznej ani prawnej w dochodzeniu odpowiedniej kompensaty. Uprawnienie do zwrotu wydatków poniesionych przez pracownika w interesie pracodawcy może być realizowane także w związku z wykonywaniem przez pracownika zadań roboczych w trakcie wyjazdu, który formalnie nie podlega kwalifikacji jako odbywanie podróży służbowej, ale za to wiąże się z dodatkowymi kosztami, które musiał ponieść pracownik (wyrok z dnia 12 marca 2009 r., II PK 198/08, OSNP 2010 nr 21-22, poz. 255). W ostatecznym rozrachunku należy zatem przyjąć, że art. 322 k.p.c. ma zastosowanie w sprawie o zapłatę należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową, w tym - w przypadku podróży poza granicami kraju - zwrotu kosztów noclegów, gdyż stanowią one „dochód” w rozumieniu tego przepisu.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt rozpoznawanej sprawy należy stwierdzić, że zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego jest prawidłowy, bo nie został wydany z naruszeniem art. 322 k.p.c. W sprawie ustalono, że powód w spornym okresie, na polecenie pozwanej spółki, odbył kilkadziesiąt zagranicznych wyjazdów służbowych celem dokonywania bieżących napraw taboru samochodowego wykorzystywanego przez spółkę do świadczenia usług w transporcie międzynarodowym. W trakcie tych wyjazdów spółka nie zapewniała powodowi bezpłatnych noclegów. W razie konieczności pozostania za granicą powód nocował w samochodzie, który nie był wyposażony w miejsce do leżenia. Ponadto pozwana spółka nie wypłacała powodowi żadnych kwot z przeznaczeniem na pokrycie kosztów noclegu. Pracodawca nie prowadził w sposób należyty ewidencji wyjazdów, natomiast powód we własnym zakresie skrupulatnie odnotowywał poszczególne wyjazdy zagraniczne. W tych okolicznościach faktycznych powód

zasadnie domagał się od pracodawcy realizacji przysługującego mu prawa do świadczenia kompensacyjnego (ryczałtu za noclegi), a skoro ściśle udowodnienie jego wysokości - w odniesieniu do części wyjazdów - było co najmniej utrudnione, to ziściły się przesłanki zastosowania art. 322 k.p.c.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę jako pozbawioną usprawiedliwionych podstaw i orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.).

kc